

Velferd

Spørreundersøkelsen maritim sikkerhet gjennomføres for å kartlegge sjøfolks oppfatninger om ulike sikkerhetsrelaterte forhold til sjøs. Dette inkluderte spørsmål også om velferd. Velferd ble i denne forbindelse definert som velvære og trivsel gjennom tiltak som underholdning, fritidstilbud o.l. i sjøfolks fritid om bord.

Svarene ble gitt med poengvekting fra 1 til 5, der 1 er nederst med «helt uenig», 2 er «noe uenig», 3 er «hverken enig eller uenig», 4 er «noe enig» og 5 er høyest med «helt enig»

«Rederiet tilbyr gode velferdstiltak»

Under temaet rederiledelse kom dette spørsmålet. Dette gjaldt generelt, mens det i neste spørsmål mer konkret gjaldt om rederiet har gjort noen spesielle velferdstiltak grunnet covid19.

Gjennomgående viste det seg at spørsmålet om rederiet tilbyr gode velferdstiltak er et av de spørsmålene av samtlige i undersøkelsen som oppnår lavest skåre.

Om vi ser på hver fartøyskategori samlet, har vi følgende skåre (fra 1-5) som gjennomsnitt:

Fiskefartøy	2,92
Flyttbar innretning	3,04
Lasteskip	2,98
Militært fartøy	3,31
Passasjerskip	2,47

Innenfor fiskefartøy ser vi en synkende trend i skåren jo større fartøyet er. På fiskefartøy under 15 meter er skåren 3,4. På fiskefartøy over 15 meter, under 500 BT er skåren 3,08 mens den er 2,84 på fartøyene over 15 meter og over 500 BT.

Vi ser også variasjon innen lasteskip. Lasteskip under 24 meter og lasteskip i oversjøisk fart har en skåre på henholdsvis 3,05 og 3,06, mens lasteskip nærskipsfart og lasteskip offshore har 2,80 og 2,88.

Innenfor passasjerskip er variasjonen enda større. På store passasjerskip (over 1500 BT og ikke innenriks ferje) er skåren 3,16, mens på innenriks ferje og hurtigbåt er skåren helt nede på henholdsvis 2,10 og 2,12. På mindre passasjerskip (under 1500 BT og ikke innenriks ferje eller hurtigbåt) er den 2,98.

Velferd under COVID19-pandemien

Relatert til situasjonen rundt pandemien ble det stilt et konkret spørsmål om «rederiet tilbyr velferdstiltak grunnet COVID19». Det vil si om det er gjort noen grep for velferden og trivselen i en utfordrende tid. Svarene på dette spørsmålet viser en enda lavere skåre, og tilsier at det var lite søkelys på, eller liten anledning til å gjøre tiltak innen velferd fra rederiene sin side i perioden med COVID19.

Fiskefartøy	2,58
Flyttbar innretning	2
Lasteskip	2,24
Militært fartøy	2,44

Passasjerskip	2,01
---------------	------

Det kan være flere gode grunner til at det var krevende i en slik periode å øke velferdstiltak. De fleste hadde mer enn nok med å løse den krevende situasjonen hele samfunnet var i. Samtidig kan det i ettertid være læring i å ha planer for at andre krevende situasjoner kan oppstå. Ved spesielt krevende situasjoner kan behovet for velferdstiltak, trivsel og sosialt samvær være enda større enn ellers.

«Det er god nok hastighet på internett for bruk i fritiden på mitt fartøy»

Vi vet at de aller fleste fartøy har internett ombord. Det brukes av de aller fleste fartøy til å kunne drifte det daglige arbeidet. I hvilken grad internett derimot er tilgjengelig for fri bruk har derimot vært mer uklart.

Dette spørsmålet i undersøkelsen var, ved siden av spørsmålet om velferdstiltak, det spørsmålet som gjennomgående hadde dårligst skåre. Det var overraskende at det viste seg å være så dårlig tilgang til internett for bruk i fritiden som undersøkelsen viste.

Det bør dermed være et helt klart stort forbedringspotensial å få bedre tilgang til internett til bruk også i fritiden. Med visshet om at dette er det de langt fleste er opptatt av som velferdstiltak er det aktuelt å følge fortløpende med på den teknologiske utviklingen. Spesielt for den delen av bransjen som har skipsarbeidstakere ute til sjøs der vi vet dekning er ekstra dårlig. Blant annet har det i nyere tid stått i media at det sendes opp store mengder satellitter som er tiltenkt å gi internett til fjernere strøk for alle.

Det var noe variasjon i besvarelsene mellom fartøyskategoriene:

Fiskefartøy	2,87
Flyttbar innretning	3,23
Lasteskip	2,48
Militært fartøy	2,42
Passasjerskip	2,33

Vi ser samme tendensen innenfor fiskefartøy som på velferdstiltak. Større fartøy gir lavere skåre på tilgang til internett for bruk i fritiden. På fiskefartøy under 15 meter er skåren 3,71. På fartøy over 15 meter under 500 BT er den 3,22 og på de største, over 15 meter og over 500 BT er den 2,72. Det kan gjerne tenkes at grunnen for dette er at større båter er lengre ute, både i tid og distanse og at behovet dermed oppfattes som større, men disse vurderingene har vi ikke lagt vekt på i undersøkelsen.

For lasteskip ser en samme variasjon. For de minste fartøyene, lasteskip under 24 meter, oppgis en skåre på 3,69. På nærskipsfart er tilsvarende 2,92, mens på offshore og oversjøisk fart er en helt nede på henholdsvis 2,11 og 2,26.

På passasjerskip rapporterer de mindre passasjerskipene (under 1500 BT utenom innenriks ferje og hurtigbåt) en skåre på 3,26. Hurtigbåt har en skåre på 2,5, mens store passasjerskip har 2,32. Innenriks ferje oppgir lavest skåre blant passasjerskip på 2,23.

Hvilke velferdstiltak mener du er viktige at dere har ombord på fartøyet du arbeider på?

Undersøkelsen inneholdt også et fritekstfelt der deltakeren ble spurt om å skrive inntil tre (3) velferdstiltak som en mente var viktig for de ombord i fartøyet vedkommende arbeidet på.

Av de 3300 som besvarte dette åpne spørsmålet, nevnte flertallet internett og wifi som viktig velferdstiltak om bord. Det fremgår i mange av fritekst-svarene at det dreier seg om tilgjengelig internett for alle, med tilstrekkelig kapasitet til å kunne betale regninger, holde kontakt med familie og venner og holde seg oppdatert på nyhetssiden. Mulighet for nett-TV og streaming av filmer er også nevnt, men det er ovennevnte forhold som er det primære.

I vår digitaliserte hverdag, er det en selvfølge at vi administrere mange av våre hverdagslige gjøremål via enheter tilkoblet internett, som f.eks. holde oversikt over personlig økonomi og nødvendig kontakt med offentlige instanser og institusjoner. Og pleie kontakt med venner og familie via sosiale medier. Slik er det i alle fall for de med landbaserte yrker. Det burde ikke være en overraskelse at sjøfolk selvfølgelig også ønsker bedre mulighet til å holde seg ajour via internett.

Mulighet for å trene, i form av tid og tilgang til treningsrom/-utstyr, kom på andreplass av velferdstiltak som ble nevnt, tett fulgt av tilgang til medieutstyr for avslapning/underholdning gjennom TV, film og spill om bord.

En gjennomgang av fritekstsvarene viser følgende oppstilling:

KATEGORI	Antall nevnt
Internett	1757
Trening, mosjon	1107
Kino, TV/film, medier, underholdning	989
Sosiale tiltak (inkl. bingo, quiz, arrangementer)	390
Mat/kost	356
Innredning (adekvate fellesrom osv)	208
Kommunikasjon, samhold, samarbeid, arbeidsmiljø, trivsel	141
Tilbud utenfor båten (<i>ved landligge og friperioder</i>)	136
Har ingen/lite velferdstilbud, vet ikke, mindre relevant	119
Spill	117
Hviletid / Bemanning	107
Anerkjennelse, dialog med rederi, velferdskasse	99
Landlov	80
Telefon	79
Annet, rekreasjon, velferdstilbud, fritidstilbud (<i>uspesifisert</i>)	78

Velvære (<i>sauna, massasjestol, pool etc.</i>)	62
Hobby, instrumenter, musikk, radio, fiskeutstyr, sykkel	54
Bibliotek med bøker om bord	50
Sikkerhet, risikovurdering, øvelse	48
Alt OK	41
Covid-relatert	40
Annet	40
Velferdsklubb, slapp/kiosk	33
Helse, drikkevann	31
Personal, arbeidsforhold, lønn	30
Mannskapsbytter, skift, rotasjon	26
Aviser, nyheter, abonnementer	25
Kaffe, jobbfrukt, mineralvann	20
Erfarent mannskap, kompetanseheving	16

Sosiale tiltak som bingo, quiz og andre typer fellesarrangementer om bord ble også hyppig nevnt av mange. Flere øvrige nevnte tiltak, som film/kino og spill, kunne for så vidt også blitt gruppert i kategorien «sosiale tiltak», men ettersom flere hadde skilt dette i sine besvarelser, er samme oppdeling gjort her.

Mulighet for adspredelse etter jobbskift handler om livskvalitet, utfoldelse og mulighet til å hente seg inn mellom slagene. Hvordan vi har det, kan knyttes til stedet der vi bor og jobber, om vi føler oss trygge, fysisk, sosialt og materielt.

Etter over halvannet år med smitterestriksjoner og isolering, har befolkningens mentale helse og behovet for sosial kontakt og adspredelse blitt et viktig tema, fordi vi forbinder livskvalitet med mulighet for samvær og sosial utfoldelse. For sjøfolk vil havet alltid utgjøre en barriere til samfunnets kultur- og fritidstilbud. Sjøfolk på havgående fartøy må nødvendigvis tilbringe fritiden om bord i tida de er påmønstrer. Derfor er sjøfolks rett til velferdstiltak nedfelt som en sentral rettighet i MLC, på lik linje med andre ansettelsesrettigheter og sosialrettigheter, som eksempelvis anstendige arbeids- og levevilkår, helsevern, medisinsk behandling og andre former for sosial beskyttelse (Artikkel IV).

Konvensjonens bestemmelser er implementert bl.a. i følgende bestemmelser: Lov om skipssikkerhet § 25 første ledd første setning sier at de som har sitt arbeid om bord skal ha tilfredsstillende bo- og fritidsmiljø. Forskrift om arbeidsmiljø mv. på skip §2-1 sier at det skal legges vekt på å tilrettelegge arbeid og fritid om bord slik at en oppnår sosiale og miljømessige forhold som bidrar til helse, trivsel og velferd for de som har sitt arbeid om bord. I forskriftens kapittel 5 som gjelder verneombud og verne- og miljøutvalg, fremgår at arbeidsmiljøutvalgets skal ta opp til drøfting forhold som har betydning for trivselen om bord, samværsformer, fritidsbeskjeftigelser mv.

På Sjøfartsdirektoratets hjemmeside er det lagt ut anbefalinger og forslag til hva rederiene og fartøyene selv kan gjøre for å fremme trivselen om bord. Her finner dere forslag til velferdsinitiativ som relativt enkelt kan gjennomføres og bidra til positive og sosiale samværsformer på fritida om bord.

I innredningsforskriften § 18 punkt 13 fremgår følgende:

- a. Rekreasjonstilbud om bord skal vurderes løpende for å sikre at de er i samsvar med besetningens behov, og i samsvar med tekniske, driftsmessige og andre endringer i skipsfartsnæringen.
- b. Følgende tilbud, som skal være gratis for besetningen, skal vurderes der det lar seg gjøre:
 1. tv-visning og mottak av radiosendinger,
 2. idrettsutstyr, herunder trimutstyr, bordspill og dekkspill,
 3. svømmebasseng,
 4. et bibliotek med fagrelaterte og andre bøker, med tilstrekkelig beholdning for hele reisens varighet og med utskiftning med rimelige mellomrom,
 5. utstyr for håndverksaktiviteter til rekreasjonsformål,
 6. elektronisk utstyr, slik som radio, tv, videoopptakere, DVD-/CD-spiller og personlig datamaskin med programvare
 7. rimelig adgang til telekommunikasjon mellom skip og land, samt e-post og internettilkobling hvor det er tilgjengelig, og eventuelt med brukeravgifter på et rimelig nivå.

MLC har også bestemmelser om at hver medlemsstat bør treffe tiltak for å sikre velferdsmateriell til bruk for sjøfolk om bord på deres skip. Sjøfartsdirektoratet tilbyr derfor velferdstjenester som skal kompensere for at sjøfolk ikke får benyttet de allment tilgjengelige kulturgodene i samme grad som andre yrkesgrupper. Idrettstjenesten har som formål å oppmuntre til mosjon og trening gjennom bl.a. treningsvideoer og registreringer/konkurranser i idrettsportalen. E-bibliotek for sjøfolk har et stort utvalg av e-bøker og lydbøker med tilpassede utlånsbetingelser for sjøens folk.

En del respondenter har også nevnt tilgang til rent drikkevann og god mat som viktige velferdstiltak. At noen av respondentene nevner dette i denne sammenhengen kan muligens si noe om at på enkelte skip er selv grunnleggende levevilkårsstandarder som mat og forpleining ikke tilfredsstillende. Organisering av hviletid og bemanning som muliggjør fritidssystemer og sosialt samvær, i det minste på ukentlig basis (for eksempel quiz- og spillkvelder), at rederiet stiller en velferdskasse til disposisjon for besetningen til å gjennomføre fellestiltak om bord, mulighet for landlov, er også nevnt som viktige velferdsfaktorer.